

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

โดย
นางสาวสุพัตรา ไชยเสน
ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

โรงเรียนวัดอุเบกขาราม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ โรงเรียนวัดอุเบกขาราม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ที่

วันที่

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอุเบกขาราม

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวสุพัตรา ไชยเสน ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 7 คน

ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้พบปัญหาในกระบวนการสอนเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงได้จัดทำวิจัยในชั้นเรียนในเรื่องของการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ข้าพเจ้าจึงรายงานผลการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ลงชื่อ ผู้รายงาน

(นางสาวสุพัตรา ไชยเสน)

ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย

ความเห็นผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอุเบกขาราม

.....

(นายยุทธนา หงส์ไกร)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอุเบกขาราม

...../...../.....

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดอุเบกขาราม จำนวน 7 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน (One Group Pretest Pottest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05
2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากปานกลางไปสูง
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

สารบัญ

ที่	เรื่อง	หน้า
	คำนำ	
	สารบัญ	
	บันทึกข้อความ	
1	บทนำ	5
2	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
3	ขอบเขตงานวิจัย	7
4	สมมติฐานการวิจัย	7
5	ระเบียบวิธีวิจัย	8
6	เครื่องมือในการใช้วิจัย	8
7	เก็บรวบรวมข้อมูล	9
8	วิเคราะห์ข้อมูล	10
9	สรุปผลการวิจัย	10
10	อภิปรายผล	11
11	ข้อเสนอแนะ	13
12	เอกสารอ้างอิง	14

บทนำ

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตั้งแต่พุทธศักราช 2475 ซึ่งจัดว่ามีการพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วม 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า “ขาดความเป็นประชาธิปไตย” (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ.2555: 4) โดยพิจารณาได้จากสถานการณ์และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งปัญหาด้านการซื้อสิทธิขายเสียง การทุจริตคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิ ไม่เคารพกฎหมาย ซึ่งพื้นฐานของการขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เกิดจากนักการเมืองและประชาชน ไม่เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2554: 388-389)การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงถือว่ามีสำคัญ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 มุ่งหมายให้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ.2545: 3)กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งให้นักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติและภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ.2551:10) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี 2553: 4-5) ที่มีเป้าหมาย เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศ โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จะมีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ การมีคารวธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม มีความสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมทำหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเต็มใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และตั้งใจปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด และการมีปัญญารวมเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านผู้ใช้สติปัญญาใช้เหตุผล และความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.2555:25-28) แต่จากสภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ผ่านมา ยังไม่ได้ผล เนื่องจากปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนความเป็นพลเมืองสำหรับประเทศไทยนั้น

ถึงแม้จะเคยมี“วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตรการศึกษาที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนแต่ “วิชาหน้าที่พลเมือง”ได้ถูกลดทอนความสำคัญให้เหลือเพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น นอกจากนั้น เนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดก็เป็นวิชาการมาก อีกทั้งหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียน การสอน เน้นความรู้ภาคทฤษฎี และวิธีการบรรยาย ทั้งๆที่ความเป็นพลเมือง คือ การเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพ กติกา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว ต้องจัดการเรียน การสอนแบบคิด วิเคราะห์ ฝึกฝน ผ่านกิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน นอกจากนี้ในปัจจุบันความรู้ความเข้าใจ เรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นพลเมืองโดยตรงนั้น เท่าที่ปรากฏในสถานศึกษา เป็นแต่เพียงการเลือกตั้งสภานักเรียน ทั้งๆที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม (คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ดี.2553: 2) ซึ่งจากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ (IEA) ด้านความรู้เกี่ยวกับพลเมืองศึกษา พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย 452 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 500 คะแนนของ ICCS และเมื่อจำแนกระดับความสามารถ ของนักเรียนไทยพบว่ามีความสามารถระดับ 3 ร้อยละ 25 ความสามารถระดับ 2 ร้อยละ 29 ความสามารถ ระดับ 1 ร้อยละ 38 และความสามารถต่ำกว่าระดับ 1 ร้อยละ 25 (IEA: 2010, อ้างถึงในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2557: online) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนไทย การจัดการเรียนรู้ แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบต่อการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่าง บุคคล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคม ประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง (ดวงกมล สินเพ็ง, 2551: 188) สอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2552 : 51) ได้ กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยกิจกรรมแบบสืบสวน สอบสวนเน้นความสำคัญที่ผู้เรียนเป็นอันมาก โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เป็นคนช่าง สังเกตและช่างสงสัย เพื่อจะได้เพียรพยายามหาข้อมูลมาจัดความสงสัยนั้น จนในท้ายสุดจะเกิดมโนคติในเรื่อง ที่ศึกษาและสามารถสรุปเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวน สอบสวน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมวิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด รวมทั้งฝึกทักษะและ ความสามารถในการตัดสินใจ การยอมรับเจตคติของผู้เรียนแต่ละคน การเป็นผู้ที่คิดอย่างมีเหตุผลนำไปสู่การ แก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นพลเมืองดีจากสภาพการณ์และเหตุผล ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุเบกขาราม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดอุเบกขาราม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7 คน

4. สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบ การวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบ ก่อน-หลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2554: 146-147) มีรูปแบบดังนี้แสดง แผนการวิจัย

T1	X	T2
เมื่อ	T1	แทนการทดสอบก่อนทดลอง
X	แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	
T2	แทนการทดสอบหลังทดลอง	

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยจำนวน 2 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ได้แก่หัวข้อ ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญ 2) กฎหมายคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล 3) การเคารพสิทธิของสังคม 4) การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

2. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์จะครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้ง 3 ด้าน คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของแต่ละตัวเลือกตามระดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก ดังนี้ ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นหลบหลีกการลงโทษ ให้ 1 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นแสวงหารางวัล ให้ 2 คะแนน ตัวเลือกที่อยู่ในขั้นที่ ๓ ตามความเห็นชอบของผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ ให้ 3 คะแนน และตัวเลือกที่อยู่ในขั้นที่ ๔ ตามหน้าที่ ตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมให้ 4 คะแนน

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Research) ประเภทการวิจัย แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (TheOneGroup Pretest-Posttest Design) และในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนทดลอง เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยทบทวนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยก่อนเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบหลังเรียน

2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยได้ด าเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้สืบทอดโดยใช้

กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สร้างไว้ ได้ด าเนินการทดลองโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

2.1 เวลาที่ใช้ในการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 2 ชั่วโมง

2.2 การจัดช่วงเวลาในการเรียนแต่ละวัน จัดการเรียนการสอนตามเวลาของการเรียน การสอน

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบทอดโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2.3 เนื้อหาที่ใช้ทดลองสอน คือ เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดอู่เบกขาราม เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.4 ด าเนินการทดลองสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ด าเนินการสอนเอง โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบทอดโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีขั้นตอนการด าเนินการ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะท าให้นักเรียนเกิดความสงสัย 2) ขั้นพิจารณาปัญหา เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและพิจารณาปัญหา 3) ขั้นวางแผน ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมศึกษา ร่วมกันคิดวางแผนขั้นตอน ในการศึกษาคิดวิธีการที่จะค้นคว้าหาความรู้ หรือคำตอบที่ต้องการ เพื่อมาสนับสนุนความคิดเห็นของตน โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มและมอบหมายการทำงาน 4) ขั้นลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนด าเนินการแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม โดยครูผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียนทั้งแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และช่วยหาข้อมูลความรู้ให้นักเรียนอีกทั้งผู้สอนคอยดูแลติดตามการทำงานของนักเรียน แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการทำงานเพื่อค้นคว้าแสวงหาความรู้ 5) ขั้นรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และน าเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาร่วมกัน อภิปรายสรุปผลเป็นความคิดของกลุ่ม ร่วมถึงปัญหา และอุปสรรคในการทำงานด้วย และ 6) ขั้นทบทวนและเชื่อมโยงปัญหาใหม่ เป็นการวิเคราะห์และอภิปรายบทเรียน โดยผู้เรียนและผู้สอน หลังจากนั้นนำความรู้ไปขยายต่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป และหลังจบการสอนแต่ละแผน ครูได้นำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไปให้นักเรียนประเมิน

3. ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไปสอบถามกับนักเรียน

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียน จากแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

9. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

10. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสามารถอภิปรายผลดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เน้นให้นักเรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ ฝึกการแก้ปัญหาและการท างานร่วมกันภายใต้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสามัคคีธรรม ซึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการฝึกให้นักเรียนได้ท างานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันคิดและวางแผนงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี รู้จักรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ช่วยเหลืองานของส่วนรวมในส่วนที่ตนทำได้ นอกเหนือจากหน้าที่ สอดคล้องกับดวงกมล สีนเพ็ง (2551: 198-199)กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม ฝึกการวางแผน การแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน การติดตามผลงาน การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งเสริมความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งทักษะเหล่านี้ ถือเป็นพื้นฐานของชีวิตแบบประชาธิปไตย

ส่วนด้านที่ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยอมรับ ทั้งนี้เป็นเพราะในบางครั้ง การทำงานร่วมกัน เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกับเพื่อน และอยากให้เพื่อนยอมรับในความคิดเห็นของตน จึงทำให้ไม่รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคนอื่น นำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีอายุราว 12-13 ปี ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2553 : 68-75) จะพบว่าเด็กในวัยนี้อยู่ในระดับขั้นที่ 4 หลักการท าทตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางสังคม (อายุ 13-16 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำ บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เด็กพยายามปฏิบัติหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ที่เห็นด้วยอย่างเต็มที่ความถูกต้องจะพิจารณาที่ผลประโยชน์ของสังคมหรือกลุ่ม หรือสถาบันที่ตนอาศัยอยู่จะได้รับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความ เป็นระเบียบของสังคม แต่พัฒนาการของเด็กในวันนี้บางคนยังอยู่ระหว่างขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (อายุ 10-13 ปี) เป็นระดับขั้นที่เด็กตัดสินใจกระทำ าทตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือสิ่งที่มีผู้อื่น

เห็นชอบ ดังนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรมจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น โดยนักเรียนบางคนยังยึดความคิดของตนเป็นหลัก ซึ่งในหลักการประชาธิปไตย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในหลักการประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชาตานนท์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีพัฒนาการจากระดับปานกลางไปสูง ซึ่งจากการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 2 แผน เมื่อพิจารณาแต่ละแผนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 นักเรียน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีพื้นฐานคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจากการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องใช้ระยะเวลาที่จะค่อยพัฒนาคุณลักษณะ ให้ผู้เรียนได้ซึมซับ หรือฝึกฝนกระบวนการเป็นประจำซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ถือได้ว่าการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับ จอยซ์ และวีล (Joyce; & Weil. 2009: 66)กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มไว้ว่า เป็นรูปแบบการเรียนที่ได้ผนวกการเตรียมการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และการสร้างเสริมการเรียนรู้ทางวิชาการเข้าด้วยกัน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เนื่องจากเป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้นผู้เรียนจะเรียนวิชานี้ได้ดี เมื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการฝึกปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยจากการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

11. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไป นักเรียนบางคนสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว แต่นักเรียนบางคนต้องใช้เวลานานจึงจะทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรกระตุ้นนักเรียนในกลุ่ม โดยใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อน ไปสู่การท ากิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เช่น หนังสือเพิ่มเติม วารสาร ข่าว บทความ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น
3. จากผลการวิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระมาก เป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียน หรือนักเรียนมีประสบการณ์ในเรื่องนี้น้อย ครูควรขยายเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงตามขั้นตอนการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ:กระทรวงฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม(2554).เหลียวหลังแลหน้าสังคมเศรษฐกิจไทย:วิกฤตการณ์ของปัญหาและทางออก. วารสาร The Journal of the Royal Institute of Thailand.ฉบับที่ 36 เดือนกรกฎาคม-กันยายน.